

Terapia pedagogiczna dziecka w wieku przedszkolnym

Terapia - pochodzi od gr. *therapeia* – „leczenie”, kojarzy się z pomaganiem, przywracaniem zdrowia i sprawności. Wyróżniamy różne rodzaje terapii, ale uogólniając sklasyfikuję fizjoterapię, psychoterapię oraz pedagogoterapię czyli terapię pedagogiczną.

Czy małe dziecko w wieku przedszkolnym potrzebuje terapii? Odpowiem, że tak, jeśli jego rodzice chcą by funkcjonowało dobrze w środowisku domowym, przedszkolnym a później szkolnym i w życiu dorosłym. Okres przedszkolny to start w życie, a im lepszy start tym większe szanse na powodzenie. Czy wszystkie dzieci powinny być objęte terapią? Nie! Tylko te, u których zdiagnozowano zaburzenia lub odchylenia rozwojowe.

Terapia pedagogiczna jest całokształtem oddziaływań dydaktycznych i wychowawczych zakładających stymulowanie ogólnego rozwoju dziecka, rozwijanie funkcji poznawczych i percepcyjno-motorycznych, zapobiega zaburzeniom emocjonalnym, kształtuje właściwą motywację do edukacji. Nazywana jest również reedukacją lub zajęciami korekcyjno-kompensacyjnymi. I choć może nazwy brzmią niezrozumiale, to jest to nic innego, jak świadome oddziaływanie na dziecko, które podlega wychowaniu. Terapię pedagogiczną stosuje się w przypadku dzieci potrzebujących pomocy.

Celem terapii pedagogicznej jest przywrócenie dzieciom z deficytami rozwojowymi możliwości prawidłowego rozwoju na miarę ich możliwości psychosomatycznych, wyrównanie szans w środowisku rówieśniczym.

Drodzy Rodzice – skąd macie wiedzieć, że właśnie Wasze Dziecko potrzebuje terapii pedagogicznej? Dowiedzie się tego w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej po diagnozie dziecka baterią testów psychologiczno-pedagogicznych. Każdy rodzic ma prawo zgłosić dziecko na takie badanie, ale nie każdy powinien. Powinien na pewno ten, który od lekarza rodzinnego usłyszy o nieprawidłowościach w rozwoju dziecka podczas bilansu zdrowotnego, lub od wychowawczynie w przedszkolu, że dziecko słabiej niż inni radzi sobie z realizacją programu przedszkolnego, lub ten, którego cokolwiek niepokoi w rozwoju swojego dziecka.

Na czym polega terapia pedagogiczna dziecka w wieku przedszkolnym? Polega na współpracy dziecka z terapeutą podczas systematycznych, cotygodniowych spotkań w zakresie celowo zorganizowanej zabawowej aktywności dziecka. Gdyby ktoś podglądał przez szybę wenecką zobaczyłby jak jego dziecko rozmawia z terapeutką, rysuje, wycina, nakleja, gra w grę dydaktyczną, układa puzzle, dobiera różne elementy, buduje z klocków, śpiewa, odgaduje zagadki a często też się śmieje – czyli robi to co w przedszkolu, tylko w sposób zindywidualizowany i ukierunkowany na jego możliwości i potrzeby edukacyjne. Oczywiście zadania dobierane są zgodnie z zasadą stopniowania trudności, są urozmaicone i atrakcyjne dla dziecka, żeby nie było mu nudno, a także w taki sposób, żeby ćwiczyło słabo wykształcone umiejętności i wzmacniało prawidłowo rozwijające się. Do kluczowych umiejętności w rozwoju poznawczym dziecka w okresie przedszkolnym należy uwaga, spostrzegawczość i pamięć w zakresie funkcji wzrokowych, słuchowych i ruchowych, integracja tych funkcji oraz rozwój myślenia i mowy przy współdziałaniu zmysłu wzroku, słuchu i dotyku.

W domu i w przedszkolu dzieci mają wiele okazji do rozwijania swojego myślenia. Jednak okazjonalne gromadzenie doświadczeń logicznych nie wystarcza do budowania schematów intelektualnych od których zależy sprawność rozumowania. Potrzebna jest pomoc dorosłego, który zwróci uwagę na to, co ważne, zorganizuje sytuacje dzięki której dziecko

zgrupuje potrzebne doświadczenia i zada odpowiednie pytania skłaniając dziecko w ten sposób do sformułowania uogólnienia, wyciągnięcia wniosku. Podczas terapii taką rolę pełni prowadzący zajęcia, stwarzając okazję do gromadzenia doświadczeń logicznych i kierując rozumowaniem dziecka.

Zajęcia z terapii pedagogicznej w poradni lub w przedszkolu mogą być prowadzone w formie indywidualnej lub grupowej i zawsze uwzględniają indywidualne potrzeby i możliwości psychomotoryczne dziecka, co też omówione jest z rodzicami i uwzględnione w programie terapii pedagogicznej. Program terapii co pół roku podlega ewaluacji, czyli sprawdzeniu czy postawione cele i zamierzenia w pracy z dzieckiem zostały zrealizowane.

Co dziecko powinno wiedzieć i umieć w zakresie czynności intelektualnych potrzebnych w poznawaniu i rozumieniu siebie oraz swojego otoczenia? Wg E. Gruszczyk-Kolczyńskiej i E. Zielińskiej¹ dziecko kończące przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole powinno umieć:

- przewidywać na miarę swoich możliwości, jakie będą skutki czynności manipulacyjnych na przedmiotach (wnioskowanie o wprowadzanych i obserwowanych zmianach);
- grupować obiekty w sensowny sposób (klasyfikacja) i formułować uogólnienia typu: to do tego pasuje, te obiekty są podobne, a te są inne itp.;
- łączyć przyczynę ze skutkiem i próbować przewidywać, co się może zdarzyć.

Dbając o kształtowanie czynności intelektualnych potrzebnych do klasyfikowania należy dziecku stwarzać okazje do nabywania doświadczeń w zakresie:

- oglądania i porównywania obiektów w celu dostrzegania ich podobieństw i różnic: te są podobne, te są inne;
- grupowania obiektów: to i to może być razem bo..... np.: należą do dziecka, służą do ubierania;
- słownego uzasadnienia, dlaczego przedmioty tak dobrane pasują do siebie;
- rozumienia sensu porządkowania w trakcie sprzątnięcia; przedmioty mają być na właściwych miejscach, bo tak jest wygodnie i ładnie.

Dziecięcy umysł musi również powiązać przyczynę ze skutkiem (to pociąga za sobą tamto, a to wynika z tego). Niestety inne doświadczenia logiczne potrzebne są do sprawniejszego wiązania przyczyny ze skutkiem a inne do klasyfikacji. Dorośli muszą pamiętać o tym, że dzieci poznają przedmioty razem ze sposobem ich używania. Muszą więc osobiście dotykać, składać i rozkładać, przesuwac i dosuwac, nakladać i zdejmować. W trakcie tych działań uwzględniają następstwo czasowe a to pomaga im łączyć to co było, z tym, co będzie i co może się zdarzyć. Sprzyja to ustalaniu związków przyczynowo - skutkowych (najpierw to, potem to a na końcu to) i przewidywaniu, co można osiągnąć manipulując przedmiotami. W rozumowaniu przyczynowo - skutkowym ważną rolę odgrywają pytania zaczynające się od słowa: Dlaczego?.....np. Dlaczego jest mokra?.... (o trawie po deszczu), dlaczego to robisz? (o przyszywaniu guzika), dlaczego nie przyszła (o mamie) itp.

Dzięki rozumowaniu przyczynowo - skutkowemu i doświadczeniom gromadzonym w trakcie działania dziecko może poznać w świecie przedmiotów zachodzące zmiany:

- trwałe i nieodwracalne (gdy posoli wodę nie może tej soli z wody wyjąć);
- tylko częściowo odwracalne (dziecko zrobiło dziurę w spodniach, mama ją zaszyła, ale spodnie już nie będą jak nowe);
- odwracalne (dziecko może wyjąć klocek z pudełka i potem ponownie go włożyć).

¹ „Dziecięca matematyka – książka dla rodziców i nauczycieli” E. Gruszczyk-Kolczyńska, E. Zielińska WSiP Warszawa 1997r

Na zajęciach terapii pedagogicznej zachęcam dzieci do poznawania przedmiotów przez manipulacje (sposób ich używania) a więc w trakcie przesuwania (dosuwania i odsuwania), składania razem i rozkładania, nakładania i zdejmowania itd. Takie doświadczenia pozwalają dzieciom łączyć doświadczenia poznawcze (widzę) i czuciowe (dotykam) z obserwacją skutków wykonywanych czynności (razem, oddzielnie). Patrząc i działając, dzieci słownie nadają sens temu co czują i dostrzegają i co sądzą o dostrzeganych zmianach. Przy tych czynnościach mają dużo mówić, gdyż werbalizacja własnych doświadczeń pomaga dzieciom w pełniejszym rozumieniu tego, co czynią i widzą.

Na zajęciach terapii wspomagam rozwój mowy dziecka. Wspólnie oglądamy i opowiadamy ilustracje, czytamy książeczki i omawiamy treść poszerzając słownictwo. Utrwalam pojęcie zdania. Dokonujemy też podziału zdania na wyrazy, wyrazów na sylaby i głoski, ćwiczymy systematycznie syntezę i analizę fonemową oraz kształtujemy świadomość fonologiczną niezbędną do nauki czytania i pisania.

Poza tym na zajęciach terapeutycznych rozwijam sprawność manualną potrzebną dzieciom w szkole do czytelnego pisania. Są to ćwiczenia precyzyjnych ruchów palców np. nawlekanie koralików na sznurek, układanie mozaiki, lepienie z plasteliny, wycinanie po linii, naklejanie, rysowanie po śladzie, rysowanie szlaczków, kolorowanie obrazków itp. Wdrażam dzieci do dokończenia pracy i dbałości o jej wygląd estetyczny.

Nie zapominamy o liczeniu. Na każdym spotkaniu przeliczamy obrazki, klocki, kredki, wszystkie zastosowane pomoce, porównujemy ich ilość zastanawiając się kto ma więcej a kto mniej, a może tyle samo? Kreatywnie układamy budowle np. budujemy z kredek studnię i sprawdzamy czy ma ona tyle samo kredek ile leżało na stoliku (pojęcie stałości ilości mimo zmian układu elementów). Dodajemy i odejmujemy na liczmanach i na palcach kształtując w umyśle dziecka strukturę liczb jednocyfrowych.

Na zajęciach jest też okazja do kształtowania dojrzałości społecznej i emocjonalnej. Dziecko nawiązuje z terapeutą relację – opowiada o swoich przeżyciach i doświadczeniach w domu i w przedszkolu. Często rozważamy różne możliwości postępowania np. w sytuacji konfliktu z kolegą o zabawkę, wykonywania obowiązków w domu (np. sprzątanía zabawek, utrzymywania porządku w pokoju), troski o zwierzęta domowe itp. Poza tym gramy w różne gry i rzadko kiedy dziecko ma fory! Chcę by przestrzegało zasad gry, było odporne na porażkę (gdy po raz kolejny przegrywa), by umiało opanować przy tym negatywne emocje.

Dzieci chętnie przychodzą na zajęcia terapii pedagogicznej do naszej Poradni, z czego bardzo się cieszą. Na niektórych zajęciach obecni są rodzice i współuczestniczą w terapii, częściej jednak rodzice czekają na dziecko, a po zajęciach są zapraszani do gabinetu. Wtedy dziecko przy niewielkiej pomocy terapeuty prezentuje czego się nauczyło, co robiło i co mu się podobało. Bywa, że nie wszystko się podoba – szczególnie gdy trzeba pokonywać trudności, ale najczęściej podczas wspólnej zabawy dziecko podporządkowuje się poleceniom i wykonuje je, nawet jeśli nie jest mu to szczególnie miłe. W ten sposób poszerza swoje umiejętności i czyni postępy w rozwoju.

Zapraszam rodziców i dzieci do współpracy.

Pedagog Wioleta Pacewicz-Chabroń
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
w Policach

